

אולימפיאדת הלשון העברית הרביעית

של החוג ללשון העברית ולבלשנות שמית

תשפ"ה

שאלון שלב א'

כיתות י'-י"ב

האולימפיאדה מתקיימת בחסות חברת פיינל וחברת צ'ק פוינט

ובחסות מרכז קורת לציוויליזציה יהודית

שאלות "חימום"

1. נתון המשפט: "אישה נִעְלָה¹ נִעְלָה² נִעְלָה³".

איזו "נעלה" מציינת פועל במשפט?

א. נִעְלָה¹ ב. נִעְלָה² ג. נִעְלָה³

2. באיזה משפט משמש הביטוי **אות קין** בהקשר מתאים?

א. שפות אחדות משתמשות באות קין כדי לציין את ההטעמה במילה.

ב. השחקן הראשי זכה לתשואות הקהל כשעלה על הבמה וקיבל אות קין כהוקרה על הישגיו.

ג. חשיפת מעשה המרמה של נמרוד מלווה אותו כאות קין ומקשה עליו להתקבל לעבודה חדשה.

ד. סכסוכים משפחתיים שבהם ננקטת אלימות נקראים 'אות קין' כתזכורת לסיפור המקראי.

3. לפניכם חמש מילים היוצרות צירוף מילים עם מילה משותפת שאינה ברשימה.

נָאָב, פינה, עיר, צוות, שומר

מהי המילה המשותפת שכל אחת מהמילים ברשימה יוצרת איתה צירוף?

4. הוא והיא

חידות "הוא והיא" הן חידות שבהן המשמעות של כל אחת מהגדרות יוצרת צמד מילים של זכר ונקבה. למשל:

• הוא: כלי בישול תשובה: **סיר**

• היא: כלי שיט קטן תשובה: **סירה**

מצאו את הזוג הזה:

• הוא: צליל שבוקע מהגרון _____

• היא: משקה מוגז שמכיל קפאין _____

התחממתם? נהדר! המשיכו לעמוד הבא

שאלון שלב א' לכיתות י"א-י"ב

1. אם יותרם חובב עֵלִילוֹנִים כדאי ש...

- א. יירשם לקורס צילום ועריכה של סרטי קולנוע קצרים.
- ב. יצפה בשידורים ישירים של תחרויות ספורט בין-לאומיות.
- ג. ילך לכנס המעריצים של חברת DC קומיקס.
- ד. יחפש מסעדות המתמחות במטבח צרפתי מסורתי.
- ה. יצטרף לסיורי הלילה המודרכים של הספארי.

2. איזה משפט מבטא את משמעות הביטוי "רתם את העגלה לפני הסוסים"?

- א. ליטל התקבלה לעבודה חדשה במשרד עורכי דין, ולכן החליטה לקנות לעצמה חליפה חדשה.
- ב. תומר אפה עוגת שוקולד, אך במקום סוכר הוא הוסיף בטעות מלח.
- ג. זיו תכנן לנסוע לחופשה ארוכה בדרום אמריקה, אך ברגע האחרון חברת התעופה ביטלה את הטיסה.
- ד. סיוון החזירה את הפוני לאורווה, אך התבלבלה והכניסה אותו לתא אחר.
- ה. דניאל כבר הזמין את חבריו למסיבה, אף על פי שעדיין לא קיבל רשות מהוריו.

3. איזה ביטוי מסתתר באיור?

התשובה מורכבת משתי מילים. _____

4. לפניכם צמד מילים המבטא יחס משמעות מסוים: פְּלִיָּה – שיער.

איזה צמד מילים מבטא את אותו יחס משמעות?

- א. גַּז – צמר
- ב. סיקול – אדמה
- ג. רְדִיָּה – דבש
- ד. סְחִיטָה – מיץ

5. איש יחסי הציבור רני רהב, הפוליטיקאי לשעבר חיים אורון וכוכבת הילדים ציפי שביט

פתחו מועדון. מי יוכל להצטרף אליו?

- א. מירי רגב
- ב. קרן פלס
- ג. אהוד ברק
- ד. קובי שבתאי
- ה. אביב גפן

6. מה משותף למילים אֶקְדָּח, לול, פְּתוֹר וּחֲשֵׁמֶל?

- א. כולן מילים מקראיות ששימשו במשמעות אחרת מזו הנהוגה בימינו.
- ב. את כולן חידש אליעזר בן־יהודה בראשית המאה ה־20.
- ג. כולן נשאלו מהשפה היוונית.
- ד. האקדמיה ללשון העברית הציעה להן חלופות עבריות, אך הציבור דחה אותן.

7. צורות האותיות המשמשות בימינו הן גלגול של צורות האותיות בכתב הקדום הפרוטו־

כנעני, שבו כל אות יוצגה על ידי ציור. פעמים רבות הציור ייצג עצם מעולם הדוברים, למשל איברי גוף, מושגים בתחום הבית או בעלי חיים. חלק מהאותיות אף נקראו בשמו של האובייקט המצויר.

לפניכם פסוק מספר דברים:

"בְּרוּךְ [...] פְּרִי בְּהֶמְתָּךְ שֶׁגַר אֶלְפִיךָ וְעִשְׂתָּרוֹת צֹאנֶךָ" (דברים כח, ד).

על פי פסוק זה, כיצד יוצגה האות אל"ף בכתב הפרוטו־כנעני?

- א. .א.
- ב. .ב.
- ג. .ג.
- ד. .ד.

8. לפניכם התכתבות בין הילה לאימה. בזמן שחלף עד שהילה הספיקה להשיב להודעה, השתלטו גורמים עוינים על מקלדת וטסאפ, וכל ההודעות נשלחו בצורה משובשת:

איזה **מוצר** ביקשה הילה מאימה לקנות לה? יש לכתוב מילה אחת.

9. לפניכם צמדי משפטים. בכל צמד יש משפט המנוסח בפעיל ומשפט המנוסח בסביל. איזה צמד יוצא דופן?

- א. שילמתי את חשבון החשמל. / חשבון החשמל שולם.
- ב. דיווחנו על חפץ חשוד בקניון. / דיווחנו על חפץ חשוד בקניון.
- ג. המשטרה קיבלה את תלונתי. / תלונתי התקבלה במשטרה.
- ד. מסרו לי את ההודעה. / ההודעה נמסרה לי.
- ה. הכנסנו את הבגדים לארון. / הבגדים הוכנסו לארון.

10. הפירוש הרווח של הביטוי "מכל מלמדיי השכלתי" (תהלים קיט, צט) הוא שאפשר ללמוד מכל אדם. אולם אפשר להבין את הביטוי במשמעות הפוכה: "השכלתי יותר מכל מלמדיי". כלומר, יש כאן דו־משמעות.

איזה משפט מבטא דו־משמעות מאותו סוג?

- א. חולצה מטיילת בוואדי.
- ב. ראש הממשלה נשא נאום על הר הצופים.
- ג. הפרה מושכת את העגלה הקטנה.
- ד. אתה איתי או שאתה איטי?

11. לפניכם מילים המשותפות לשלוש שפות שמיות.

ערבית	ארמית	עברית
ظَبِي (טָבִי)	טַבְיָא	צָבִי
ضَلَع (צִלְע)	עִלְעָא	צִלַּע
قَيْظ (קִיט)	קִיטָא	קִיץ
إصْبَع (אַצְבַּע)	אַצְבָּעָא	אַצְבַּע
بَيْضَة (בֵּיצָה)	בֵּיעָא	בֵּיצָה
صَوْم (צוֹם)	צוֹמָא	צוֹם

מהי המילה הארמית שפירושה 'צאן' אם המקבילה הערבית היא ضَّان?

א. טַבְיָא ב. צְנָא ג. עַנָּא

12. 'סינקדוכה' היא שימוש במילה אחת המציינת חלק משלם, כאילו היא מציינת את השלם עצמו. למשל: בצירוף 'קורת גג' קורת הגג מייצגת את הבית כולו, ובצירוף 'ידיים עובדות' הידיים מייצגות את האנשים העובדים.

איזה צירוף מבטא סינקדוכה?

- א. שבירת כלים
- ב. ריח מתוק
- ג. לב ים
- ד. פח אשפה
- ה. בריחת מוחות

13. בתולדות העברית היה המעבר מלשון המקרא (התנ"ך) ללשון חז"ל (לשון המשנה, התלמוד והמדרשים) תהליך הדרגתי שנפרס על פני מאות שנים, ולכן יש הבדלים רבים בין שני רובדי הלשון האלה בכמה תחומים, ובהם אוצר המילים והדקדוק. לפניכם שתי מובאות המדגימות הבדל דקדוקי בין לשון המקרא ולשון חז"ל:

- " וּשְׂדֵה מְגֵרֶשׁ עָרִיהֶם לֹא יִמָּכֵר" (ויקרא כה, לד)
- "הייתה לו שדה ממושכנת בעיר" (שביעית י, ו)

איזה מהצמדים שלפניכם מדגים את אותו הבדל דקדוקי?

מקרא	לשון חז"ל	
א. כִּי תִבְנֶה בַּיִת חֲדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֵה לְגִגֶּר (דברים כב, ח)	שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד (ברכות ז, ה)	
ב. קַח אֶת כּוֹס הַיַּיִן הַחֲמֵה הַזֹּאת מִיָּדִי (ירמיה כה, טו)	התקדשי לי בכוס זה של יין (קידושין ב, ב)	
ג. וְהֶאֱבֹן גְּדֵלָה עַל פִּי הַבְּאֵר (בראשית כט, ב)	אבן הייתה שם מימות הנביאים הראשונים (יומא ה, ב)	
ד. וַיֵּין יִשְׁמַח לְבַב אֲנוּשׁ (תהילים קד, טו)	בא להם יין בתוך המזון, כל אחד ואחד מברך לעצמו (ברכות ו, ו)	